

שיח ושיג בפרשה

"כִּי תֹאמְרוּן לַאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ פֶּה אָמַר עֲבַדְךָ יַעֲקֹב עִם לִבִּן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד עֵתָה..." (לבי, ה')

נִצְוֹ אִתְּם לֵאמֹר כִּי תֹאמְרוּן לַאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ פֶּה אָמַר עֲבַדְךָ יַעֲקֹב עִם לִבִּן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד עֵתָה, וְיִהְיֶה לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וְאֲשֶׁלְחָה לְהַגִּיד לַאֲדָנִי לְמִצְאָ חֵן בְּעֵינֶיךָ –

הוא אומר למלאכים לאמור: כה תאמרון - תגידו לו שאני מכבד אותו ומכנה אותו אדון, בכך חשב להסיר קנאה ושנאה.

יעקב רצה להראות לעשיו שהברכות לא נתקיימו בו, אלא בעשיו עצמו ולכן אין לו סיבה לשנוא אותו: **'כִּי תֹאמְרוּ עֲבַדְךָ יַעֲקֹב'** - בניגוד למה שיצחק ברך אתו **"הֲיִהָ גִבִּיר לְאַחִיד"** - כאן יעקב העבד ואילו עשיו הוא האדון והגביר.

'עִם לִבִּן גִּרְתִּי' - כנגד **"משמני הארץ יהיה מושבך"** - יעקב היה כגר בארץ אחרת שהתארח שם אצל לבן ועבד אצלו, שזה גם הפוך מ**"עבדוך עמים"**, והברכה לכאורה נתקיימה בעשיו שכבש את ארץ שעיר והוא מושל עליה ויש לו עבדים. ורש"י כתב: **"אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחיד, שהרי לא נתקיימה ביי"**, והביא היג'ן רוח' לבאר כך: אם נטול מהמילה גביר את המילה בי, אז תשאר המילה גר, ומכיוון שאני גר, כי לא נתקיימה בי, אי"כ אין לך סיבה לשנוא אותי (ולפי זה יעקב לא זילזל בברכות, רק אמר שעדיין לא התקיימו).

'וְאַחַר עַד עֵתָה' - עבר כבר זמן רב מאז שקיבלתי את הברכות ועדיין לא נתקיימו בי.

'וְיִהְיֶה לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר' - ויהי לשון צער, מה שיש לי השגתי מתוך עמל וצער, וזה אינו בכלל הברכה שקיבל מיצחק כי הברכה היתה בקרקעות **"משמני הארץ ורוב דגן ותירוש"** ומזה אין לו כלום.

(באר יעקב על התורה)

ומעשה שהיה ברבנו הקדוש שאמר לו לר' אפס שיכתוב אגרת בשמו למלך אנטונינוס וכשהביא לפניו האגרת לאישור קרא בה כד מיהודה הנשיא לאדוננו המלך אנטונינוס נטל האגרת וקרעה לגזרים. אמר לו אתה צריך לכתוב מעבדך יהודה למלך אנטונינוס אמר לו ר' אפס למה משפיל הנשיא עצמו בפניו, השיב לו ואמר וכי חשוב אני מיעקב אבינו שצוה לאנשיו לאמר כה אמר עבדך יעקב.

אמר יעקב ואל תחשוב שנעשיתי עשיר גדול וחשוב, אלא עם לבן גרתי גר אני ואל תשנא אותי בגלל הברכות שלקחתי ממך כי אבי ברכני לאמר הוי גביר לאחיד לולא נתקיימה בי אחת מן הברכות ואע"פ שגרתי עם לבן הרשע קיימתי תרי"ג מצות ולא למדתי ממעשיו הרעים הוא רק רימה אותי שבזמן שאני הטבתי עימו.

(ר' אריה קרן)

פעם אחת נודמן לו לבעש"ט להיות בבית נוכרי, והיה באותו בית אליל של עבודה זרה. כשיצא מהבית, היה שרוי בשמחה גדולה, ואמר לתלמידיו: אני שמח מאוד, שבשעה אחת קיימתי כל התורה כולה, כי עבודה זרה דינה כדבר מאוס, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, ומה שמרתי מחשבתי מלהרהר בשום דבר מדברי תורה נחשב לי כאילו קיימתי כל התורה.

ואמר על זה הרב הצדיק ר' דוד מדינוב ז"ל: לכאורה הפסוק **"עם לבן גרתי"**, לפי פירוש רש"י **"ותרי"ג מצוות שמרתי"**, אינו מובן: הלא כמה מצוות הן תלויות בארץ, שלא היה יכול יעקב לקיימן! כי לכן גר בחו"ל אולם לפי המעשה של הבעש"ט ניחא: גם כאן, בבית לבן, היה מלא הבית תרפים וגילגולים, וכשנכנס יעקב לבית לבן הוכרח לשמור מחשבתו מלהרהר שם בשום עניין מדברי תורה, ודבר זה נחשב לו כאילו קיים כל התורה

(אמרי חן).

אהבת ישראל

קנאה ושנאה מהצלחת השני בתורה וכדומה

כִּי תֹאמְרוּ לַאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ פֶּה אָמַר עֲבַדְךָ יַעֲקֹב עִם לִבִּן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד עֵתָה... (שער ג' קס): **"וְעֵנִין שׁוֹנְאֵי ה' נִמְצָא לְפַעְמִים גַּם בְּאַנְשֵׁים שֶׁהֵם עוֹשִׂים הַמִּצְוֹת וְנִזְהָרִים מִכָּל עֲבָרָה בְּמַעֲשֵׂה וּבְלִשׁוֹן - אִם נִפְשָׁם רָעָה וּבְקֶרֶב לִבָּם וְקָשָׁה לֵהֵם כְּאִשְׁרֵי חֲבֵרֵיהֶם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, וְזָרַע בְּעֵינֵיהֶם בְּהִיּוֹת בְּנֵי אָדָם עוֹבְדִים אֶת ה' וִירְאִים מִלְּפָנָיו. וְכֹאֲשֶׁר וְדָאֵי תֹאמְרוּ עַל הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא חִפֵּץ שֶׁיִּכְבְּדוּ בְּנֵי אָדָם אֶת הַמֶּלֶךְ וְשִׁיעֲבֹדוּהוּ כִּי הוּא שׁוֹנֵא אֶת הַמֶּלֶךְ - כֵּן שֶׁכֵּן אִם הוֹצִיאֻ מִחֻשְׁבָּתָם אֶל הַפֶּעַל, שֶׁהֵם מְנִיאִים אֶת לֵב בְּנֵי אָדָם מֵעֵסֶק הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת, כִּי הֵם שׁוֹנְאֵי ה'." וְכֵן הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עֵינָם צָרָה בְּכַבּוּד תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַיִּשְׂרָאֵלִים וְהַצַּדִּיקִים וְשׁוֹנְאִים עֲטֹרַת תְּפָאֲרָתָם, אוֹ זָרַע לִבָּבָם אִם עֲדִיהֶם תִּאֲתָה וּבָאָה מִמְּשַׁלַּת הַדּוֹר, וְכֵן כְּתוּב (שְׁמוּאֵל א' ח, ז): 'כִּי לֹא אֶתְּךָ מֵאֲסוּ כִּי אֲתִי מֵאֲסוּ מִמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם', וְכֵן שֶׁכֵּן אִם יִבְקָשׁוּ כְּבוֹדָם לְכַלְמָה אוֹ יִשְׁפִּילוּהוּ."**

אָמַת, אָדָם מְקַנָּא בְּיָקָר לוֹ, וְאִם אָדָם מְקַנָּא בְּתוֹרָה שֶׁל חֲבֵרוֹ זֶהוּ אֲכֹן סִימֹן שֶׁהַתּוֹרָה יִקְרָה לוֹ, אֲחֻרַת לֹא הִיא מְקַנָּא עֲלֵיהָ, כִּי לֹא הִיא מְחַשֵּׁב אוֹתָהּ. אוֹלָם הַקְּנָאָה בְּתוֹרָה, הַנְּקָרָאֵת "קְנָאֵת סוֹפְרִים", צְרִיכָה זְהִירוֹת רַבָּה, כִּי אִם הִיא בְּצוּרָה הַנְּכֹנָה - אֵין טוֹבָה מִמֶּנָּה, וְאִם לֹא - אֵין רָעָה מִמֶּנָּה.

(הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אמונה

מא. לעתיד לבוא כל אחד הזעיר מחברו בשנים יהיה יותר למעלה. (ספר המידות)

לא להפריע לשכנים

כאשר עורכים סעודת שבע ברכות, יש להיזהר שלא לשיר בקול רם לאחר השעה 11 בלילה, מפני שמפריעים לשכנים לישון. ומי שמרעיש לאחר השעה 11, אפילו שכונתו לקיים מצות שמחת חתן וכלה, הרי זו מצוה באה בעבירה.

{פשוט. וכן כתב להזהיר בספר עלינו לשבח חלק ד (עמוד תקפה), והוסיף, שהמרעישים ב"שבע ברכות" לאחר השעה 11, אולי אין להם לומר "שהשמחה במעונו", כי ה' יתברך שונא גזל בעולה. ע"ש.}

וכן ראיתי בספר עמק המשפט חלק ג (סימן לה), שכתב גם כן להזהיר על זה, וביאר, שאף שמבואר בשלחן ערוך (חו"מ סימן קנו ס"ג) שצורכי מצוה אין השכנים יכולים למחות אף שעושים להם רעש, מכל מקום מבואר בפוסקים שגדר מצוה לענין זה, הוא דווקא בדבר שמוטל על כלל ישראל, כגון בניית תלמוד תורה וכדומה, שאז אפילו אם נגרם לשכנים רעש, אין חובה להתחשב בהם. אבל מצוה פרטית המוטלת על כל אחד ואחד, אין השכנים מחוייבים לסבול בגלל מצוותיו של השני, ובפרט שיכול לקיים את המצוה בשעות שאינו מפריעה לשכנים. ע"כ.

ועל כל פנים כתב בספר משפט צדק (ח"ב עמוד 308), שעד השעה 11, רשאים לשיר ולזמר בתוך הבית או במרפסת פתוחה, גם כשיש בבנין ילדים קטנים ואנשים זקנים שעלולים להתעורר מכך, ואינו חייב לבטל שמחתו משום היזקם של השכנים, מכיון שעושה כפי המקובל אצל אנשים, ולכן אין השכנים יכולים למחות בהם. ורק במקום שיש חשש שיש במקום אדם זקן שעלול לסבול מכך כאבי ראש או שלא יוכל להרדם כל הלילה, אין לעשות כן. ולכן ינמיכו את הקול עד כמה שאפשר. ודרכיה דרכי נועם כתיב.

מקום ישיבת החתן

א. יש להושיב את החתן בראש השלחן בכל סעודה שעושים בשבעת ימי המשתה, בין בסעודה הנעשית בבית החתן ובין בסעודה שנעשית בבית אחר, כדי לכבדו בכבוד הראוי לו. (ספר בית חתנים חלק ב (עמוד תקטו בנד"מ)).

השתתפות ילדים בנשואי הוריהם

ב. גבר גרוש שמתחתן עם אשה חדשה, ויש לו ילדים מהנישואין הקודמים, מותר להם להשתתף בחתונה של אביהם, ואין בזה שום חשש. (כן כתב בספר זהב מנחם (חלק ב סימן לו), ולשיטתו אין הבדל בין גבר שמתחתן לבין אשה שמתחתנת, אלא בכל מקרה טוב וראוי שהילדים ישתתפו בנישואי הוריהם כשמתחתנים בפעם השנייה, כדי להראות להורה השני שהם שלמים ומסכימים לחתונה זו, ועל ידי כך ישרור השלום בבית.)

אולם בשו"ת עשה לך רב (חלק ד סימן נז) כתב שטוב יותר שהילדים לא ישתתפו בנישואי אמם שהתגרשה מאביהם ונישאת עתה לאדם אחר, משום שכל זמן שאמו לא נשאת לאחר, יש עדיין תקוה שתשוב לבעלה הראשון. אבל בנישואיה לאחר, נאסרה על הראשון, ואין זה מכבוד האב שבנו יקח חלק פעיל במעשה האוסר עליו את אשתו. ע"ש. ועל כל פנים אם יבקש רשות מאביו ללכת לחתונה, נראה שגם הוא מודה שיכול הבן ללכת לחתונה של אמו ללא חשש. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

שליחותה של עצם

יהודים רבים התגוררו בקיסרין (קיסריה), העיר שעל שפת הים התיכון, גדול היה סבלם של יהודי קיסרין, שכן שכניהם הגויים היו תמיד מעלילים עליהם עלילות שווא באזני המושלים הרומאים.

באחד הימים טייל רבי יצחק בן אלעזר, מחכמיה הגדולים של קיסרין על שפת הים ונתקל בשוניות (סלעים חדים ומשווננים) המזדקרות מתוך המים.

החל פוסע בשביל התלול והנה שמע רשרוש קל עיניו ראו כי דבר מה מתגלגל לעברו בשביל. כשקרב אותו דבר מה הבחין רבי יצחק כי זוהי קולה של עצם עגלגלה שהתגלגלה ככדור במורד השביל.

"מוטב אטמין אותה", חשב רבי יצחק, "שאם לא כן, עלול מישהו הפוסע בשביל הצר הזה להתקל בה וליפול התכופף אפוא וטמן את העצם בנזק שבין הסלעים.

לא הספיק רבי יצחק לפסוע כמה פסיעות, והנה נתקל הקולית ממקומה והמשיכה להתגלגל בשביל. הבין רבי יצחק כי לא טמנה במקום עמוק למדי ועל כן העיפה אותה הרוח ממקומה.

חיפש סדק עמוק יותר ודחף לתוכו את העצם ומיד מיהר לדרכו. והנה, מה רואות עיניו ? בשביל שלפניו שוב מתגלגלת לה אותה עצם קולית שרק לפני רגע קט טמן אותה!

אמר רבי יצחק כי עצם זו שלפניו מזומנת שליחות כלשהי, ושוב לא ניסה להחביאה. תוך כדי כך הגיע שליח מרומא ובידו אגרות מאת המלך המיועדות למושל העיר קיסרין.

אצה לו הדרך לשליח, והוא בקש להגיע במהירות אל העיר ורץ ונחפז, והנה נתקל במשהו, מעד השליח וכהרף עין צנח מעל השוניות והצוקים החדים אל קרקעית הים ונהרג.

הלא ניחשתם במה ניתקל השליח? היתה זו אותה עצם מתגלגלת!

יהודים שעברו בקרבת מקום והבחינו בנופל, פשפשו בבגדיו, שמא ימצאו עליו מסמך כלשהו שיבהיר להם מי הוא. ואכן לא רק מסמך אחד מצאו המחפשים, אלא תיק מלא אגרות ומסמכים שנשא האיש על גופו.

היהודים קראו את האיגרות, והסתבר כי אלו גזרות רעות חדשות שגזר מלך רומא על יהודי קיסרין.

אותן גזרות לא הגיעו לידינו של מושל קיסרין. הרומאים סברו כי התיק ובו האגרות נפל הימה ועד אשר התפנה מלך רומא לכתוב מחדש את אגרות גזרותיו הצליחו היהודי לפייסו במתנות והגזרות בטלו.

(ע"פ מדרש רבה בראשית יח לוקט ממעשיהם של צדיקים).